

UN JURĂMÂNT

cerut preoților din Bucovina în 1902 cu prilejul alegerii lor în funcția de asistent consistorial

Mihai Iacobescu

Între documentele inedite aflate în Arhivele Bucovinei – Arhivele Regionale de Stat din Cernăuți¹ – am identificat și un *Jurământ*, scris de mână, în limbile germană și română (limbă oficială a imperiului și limba încă recunoscută ca limbă maternă a autohtonilor acestei zone). Documentul era destinat preoților de rit greco-ortodox, promovați în funcția de asistent consistorial, care erau obligați să-l rostească și să-l semneze în fața autorităților laice și bisericești din acest teritoriu.

Documentul, pe care-l publicăm alăturat, în copie xerografiată după original, reflectă, în fond, efortul Curții din Viena de-a face din clerul ortodox, alături de cel catolic, un apărător și executor fidel al politicii imperiale, un pilon al aparatului de stat funcționare. Preotul era pus oficial să jure “înaintea lui Dumnezeu”, punând drept cheazășie “credința și onoarea” sa, ca slujitor al domnului.

În ordine ierarhică, după Dumnezeu, urma ca preotul să jure “fidelitate și ascultare” împăratului Francisc Iosif I, căruia, după tradiție, i se înșirau toate titlurile și teritoriile pe care le stăpânea. În această lungă titulatură, împăratul apare ca duce al Bucovinei (Bucovina devenise ducat prin Constituția din 4 martie 1849) – alte ducate fiind în 1902 Lotaringia, Salisburgia, Stiria, Carintia, Camiolia, Silezia de Sus și de Jos.

Preotul era obligat “a păzi legile fundamentale de stat și alte legi și ordinațiuni ale statului și ale bisericii”, să fie “cu ascultare fidelă și de bunăvoie către arhiepiscop și mitropolit, către Consistoriu”, să împlinească obligațiile ce-i reveneau ca asistent consistorial “precis, exact și corect”, să păzească “tăcerea necesară în oficiu și în agende oficiale”, să nu se lase “sedus prin dări ori daruri”, să contribuie “la sporirea a tot ce ne cere binele statului și al bisericii, precum și crutarea erarului și a fondului religios greco-ortodox al Bucovinei”.

Finalul documentului îl obliga pe preot să jure că “nici în viitor” nu va fi “în vreo legătură secretă cu o societate sau înfrățire din lăuntru sau afară de țară, ce ar fi neconcesă în straturile Imperiului austriac” – prevedere ce exprima teama statului austriac ca slujitorii bisericii ortodoxe să nu intre în diverse societăți filoromânești sau filorusești.

Să reamintim că, în scopul transformării prelaților în funcționari supuși și fideli ai statului, încă prin Regulamentul administrației bisericești din 1786, se fixau lefuri anuale pentru slujitorii mănăstirilor și bisericilor, fiecare parte primind 444 iugăre sau 24 de fâlcii de pământ ca sesie ce era degrevată de contribuții, dări, impozite, obligații sau prestații, iar credincioșii erau impuși la 2 zile de clacă anual și o dare variabilă pentru parohie.

La 1848-1849, clerul ortodox din Bucovina a cerut să se înlăture acele “prestații și dări din partea fiilor duhovnicești, ca robota, taxe parohiale, mariaje” care aveau menirea “de a slăbi legătura delicată între preoți și comunitatea parohială”, acordându-i-se clerului ortodox același statut ca și celui catolic; dar, un astfel de tratament egal n-a fost admis.

Prin condițiile materiale bune create clerului ortodox, cercurile imperiale aveau convingerea că între preoții ortodocși din Bucovina, nimeni “cu mintea sănătoasă dintre românii

bucoveneni” n-ar mai putea avea o dorință “absolut imposibilă a încerca o schimbare teritorială”, adică o revenire a Bucovinei la spațiul românesc; avocatul austriac dr. Rott, rostind aceste cuvinte la procesul Arboroasei, la 2 februarie 1878, compara situația materială a românilor din imperiu cu cea a românilor din vechiul regat, constatând cu satisfacție că “preoții noștri (din Bucovina) sunt bine hrăniți, bine dotați “umblă în echipaje elegante” și “nu le pot insinua românilor noștri din Bucovina astfel de bănuieli” de-a încerca “o schimbare teritorială”.

În fapt, în cadrul intelectualității românești din Bucovina, cel mai numeros detașament, l-au reprezentat preoții, care, începând cu Vasile Țanțilă, Porfiriu Dimitrovici, Teoctist Blajevici, continuând cu Silvestru Morariu-Andreievici, Iraclie Porumbescu, Gavril Berariu, Artenie și Constantin Berariu, Constantin Morariu, Simeon Florea Marian, Dimitrie Dan, Zaharia Voronca și mulți alții s-au afirmat și remarcat prin activitatea lor culturală ca apărători ai limbii, culturii și istoriei românești, cei mai mulți, după 1848, acționând în Societatea pentru Cultură și Literatură Română, societățile academice “Arboroasa” și “Junimea” etc. Unii dintre ei s-au aflat într-o strânsă colaborare cu fruntașii românilor din celelalte provincii – Isaia Băloșescu se afla, în 1828 în legătură directă cu mitropolitul Veniamin Costache al Moldovei corespundea cu George Barițiu și în 1834 devenise membru al societății conspirative româno-poloneze din care făceau parte reprezentanți din întreg spațiul vechii Dacii și al cărei program socio-politic preconiza întemeierea unei republici române prin unirea tuturor teritoriilor locuite de români. Iraclie Porumbescu îl ghida, la 1843 pe Mihail Sturza, domnul Moldovei, venit incognito la Cernăuți, fapt pentru care va suferi șase săptămâni de temniță; la 1848 îl primea și găzduia cel dintâi pe refugiatul Aron Pumnul în Bucovina, se întâlnea și împrietenea cu Vasile Alecsandri și alți refugiați moldoveni, scria și difuza *Cântecul lui Iancu*, compunea și răspândea apelul *Către Zimbrul Moldovei*, visând și îndemnând la “sfânta unire” când s-ar regăsi “toți românii la un loc”.

Iar dacă n-ar fi să mai pomenim decât pe Simeon Florea Marian, părintele etnograf și folclorist - care, așa cum aprecia Nicolae Iorga – a strâns “datinile de la naștere, de la nuntă și de la moarte ale țăranului, dând astfel capitolul din adevărata psihologie a poporului român”, fapt pentru care Academia Română l-a primit în sânul ei ca și pe alți bucovineni – am înțelege și mai nunațat slaba eficiență a unui astfel de jurământ.

NOTE:

1. Arhivele Regionale de Stat Cernăuți, *Fond Inspectorat școlar*, 320, opis 3, dosar 3013, f. 218-219.

Eid.

Ein murrden zu Gott dem
Allerwächtigen ferner und bei
Ihrem Gloribus und Ihrem
Ehre geloben:

Dem Allerwächtigen ferner
Fürsten und Herren Franz
Joseph I., von Gottes Gnade
Kaiser von Österreich, Ungarn,
Lipschitz König von Ungarn,
König von Böhmen, von Galizien,
Lodomerien und Illyrien;
Erzherzog von Österreich;
Großherzog von Lothringen;
Herzog von Luxemburg, Tsch.
Lands, Böhmen, Litschauen, Preussen,
Lithuanien, Polen und Winden
felsen; Großfürst von Polen
Lands; Markgraf von Meiß,
von; großfürstlich Groß von Goltz,
Lands und Fiskus, etc. etc. etc.
als Ihrem weltwächtigen Herrn
Fürsten und nach Allerwächt,
Inselburen dem nach Allerwächt,
Dass wir Barmherzig sind zu bleiben

Jurământ.

Domnia - Ia vei jură înaintea
lui Dumnezeu Atotputernicului
și vei jurui pe credința și onorea
Domniei - Tale:

A fi cu fidelitate și ascultare
către Prealuminatul Prinț pe
și Domn Francisc Iosif I., din
grația lui Dumnezeu împărat
al Austriei; rege apostolic al Un-
gariei; rege al Boheimiei, al Dal-
matiei, Croației, Slavoniei, Gali-
ției, Lodomeriei și Iliriei; archi-
duce al Austriei; mareduce al
Cracoviei; duce al Lotaringiei,
Salzburgiei, Stiriei, Carintiei, Car-
noliei, Bucovinei, Gileșiei - de-sus
și de-jos; mareprincipe al Tran-
silvaniei; marchion al Moraviei;
comite-principe de Habsburg și
Tiroi, etc. etc. etc. ca Regintelui
legitim al Domniei - Tale și după
Preînaltimea Sa către moșteni-
torii din viața și sângele Preînalt-
imei Tale.

unvollständigen Evidenz kann und zu
fortsetzen zu sein.

Die Rechtsgemeinschaften sind
fortwährend in Aufzählung und Abnahme.
Diese Gesellschaften sind Konfessionsgruppen zu be-
zeichnen.

Denn fürstliche Diakonen, Kirchen-
Erzbischofen und Mitbegründer, sowie
auch dem Consistorium als Ichn-
mittelbaren vorzugsweisen Einfluss.
Die geistlichen sind willig zu folgen,
sowie zu leisten.

[illegible]

A parca legile fundamentale de
stat și alte legi și ordinațiuni a
statului și ale bisericii.

A fi cu ascultare fidelă și de bu
vovă către Împăpăreasăntitul Dom
Archiepiscop și Mitropolit și către
Consistoriul ca dirigătorie imedi
supraordinată a Domniei - Tal

A împlini obligațiile ser-

existență consistențială
conform instrucțiunii cancelariei
ale după cea mai bună știință
și conștiință cu toată singurimea
și cu tot zelul; a esență precisă,
exact și corect lucrările oficiale
ce se vor înfrumuseța Domniei - Tal
a păși neprănt tăcerea necesară
oficiu și în agende oficiale; a nu
se lăsa sedus prin dăruiri ori dona
la vre un popor, carele ar sta în
contra datorinței Domniei - Tal
în de comun alinată în toate ca
bunt de onoare și de conștiință,
după puteri a contribui la spor
area a tot ce are de binele statului
și al bisericii, precum și creșterea
credinței și a fondului religios
grădii din Bucovina.

